

BEREDENEERDE LIJST

VAN DE

K A A R T E N

DER PROVINCIE UTRECHT IN HET ALGEMEEN ,

ONDER DEN SCHRIJVER DEZES BERUSTENDE.

(*Vervolg van bladz 396.*)

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
37a		Eene latere Redactie van de „Nieuwe kaart van de Provincie van Utrecht, door de Roy.”	Bij deze kaart van de Roy is eene duidelijker bijvoeging van de privilegien der Staten Generaal en speciaal der Staten van Utrecht, zonder eenige bepaling van derzelver duur. — Geheel de vorige eeuw is de oplage nog in een kaartmagazijn voorhanden geweest, want in 1799 is dezelve onder den naam van dezelfde uitgevers en met dat jaartal, doch zonder verandering, uitgegeven (*).	

(*) Zie *Catal. des Cartes Géographiques, Topographiques et Maritimes de la Bibl. du Prince Alex. Labanoff de Rostoff, à St. Petersbourg*, Paris 1823, 8vo. No. 410. p. 90.

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
38		Tabula nova Provinciae Ultrajectinae.	Quam jussu Nobb. hujus Domini Ordinum emensus est B d u R o i j, Geometra; in luc ed. N. V i s s c h e r, c. priv. Ordd. Foed. Belg (Amst.) een en een half blad, fol. L van A n s e, sc	Dezelve is verkleind naar no. 37. Doch ook verrijkt met een half blad aan de Oostzijde, bevattende een groot deel van Gelderland, namelijk geheel de Veluwe. Hetzelve wordt echter wel eens, even als in no. 39, weggelaten.
38a		Dezelfde kaart.	Doch nu met het bijvoegsel: Nunc apud P e t r u m S c h e n k J u n i o r. soms een, soms een en een half blad. Zie 't vorig no.	
38b		Ditzelfde blad, met verschillende kleuring. (*)		

(*) Na dat hetzelfde met het adres van P. S c h e n k, J r. voorzien was, is hetzelfde lang, d. i. 40 en meer jaren, de nieuwste, inlandsche kaart der Provincie Utrecht gebleven, en als zoodanig gebruikt geworden om ontwerpen van inundatiën met kleuren af te teekenen; ontwerpen wier toelichting echter er niet bijgegraveerd, maar er onderaan geschreven is, en op mijn blad luidt als volgt:

a. *Hollandsche Waterlinie*, langs kaden of dijken, zoo als bij cartiering en bij memorien, in 't Groot Boek der Plans, aan H. Ed. Mog. overgegeven, mede te zien is.

b. *Andere Waterlinie door het Stigt en mede door Holland*, langs kaden of dijken, zoo als bij het nevenstaande [doch bij mij ontbrekende] verbaal van d. j. 1671 is voorgebragt.

c. *Stijgse geconcipieerde Waterlinie*, alweder langs kaden en dijken zoo als die bij cartiering en memorien in het Planen (sic) Boek, aan H. Ed. Mog. overgegeven, mede te zien is, relatie hebbende met [tot] dit nevensg. [ontbrekende] verbaal van d. j. 1671.

Geen dezer 3 plannen is bij 's vijands komst volledig gevolgd, de inundatiën waarvan boven, onder No. 316 gesproken is, komen echter nog het meest overeen met de linie, letter a.

Alhoewel dit jaar 1671 hier tweemaal vermeld is, om het ont-

Nummer der Kaart.	Jaartal.	TITEL.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
39	1681	La Seigneurie d'Utrecht.	Dressé par le Sr. Sanson, Géographe ordinaire du Roi, Paris, ch. H. Jaillot, avec privil. du Roi pour vingt (1) ans. 1681. Folio. (1693 heeft mijn ex.)	Gevolgd naar no. 32, gelijk het mij toeschijnt. De cijfers 81 zijn opgegraveerd; de kaart is dus zeker ettelijke jaren ouder en van den tijd van den inval der Franschen, of iets later. Hoe het zij, dit is zeker, dat dezelve alle blijken draagt van onnaauwkeurigheid in de eigen namen, waartoe het niet verstaan derzelve den vreemdcling aanleiding geeft. Het is, zoo veel ik weet, de eerste kaart der Provincie, buitenslands bewerkt, na No. 4. — De veenen van no. 28, later weggegraven, staan hier nog op; doch de Amersfoortsche weg, die op no. 28 was, ontbreekt daarentegen.
39*		Comitatus Hollandiae nova descriptio. (Met	4to. A. D. Winter, sc. zonder naam van	Denkelijk tot een of ander werkje behooren.

werp der inundation aan te duiden, is deze gekleurde kaart geenszins van dien tijd: toen was het kaartwerk van de Roy nog niet verschenen; dezelve is zeer zeker een tiental jaren later zoo uitgegeven, en misschien wel na het volgende (no. 39) te plaatsen. (*)

(*) Aan N. Visscher werd tot het drukken dezer kaart octrooi verleend door de Staten van Utrecht, 17 Febr. 1697.

DE REDACTIE.

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen	Uitvoeringe aanmerkingen.
39**		U. op één blad. Les Provinces de la Hollande et d'Utrecht.	uitgever, of jaar. Quarto, zonder naam van uitgever of jaar.	de. Het W. boven aan. Denkelijk mede voor het een of ander werkje in het Fransch, en in Frankrijk (?) over ons land uitgegeven. Naar het voorgaande gevolgd. Het W. boven aan.
40		La Hollande, suivant les nouv. observations de Mrs de l'Acad. des Sciences, augmentées de nouveau. (Met U. op één blad).	Leide, chez Pierre van der Aa, avec privil. 4to oblongo. zonder jaar.	De projectie is hier opgebracht. Anders weinig of geene verbetering.
41		L'Utrecht, suivant, etc. (zie het vorig no.)	Uit denzelfden kleinen Atlas bij v. d. Aa, even groot.	Bisschop Bonifacius, die met zijnen mijterstaf bronnen ontspringen deed, staat hier weder bij het Utr. wapen. De tijd van de twee laatste nummers is niet nader te bepalen tusschen 1700 en 1720.
42	1704	't Graavschap Holland en Sticht van Utrecht, nevens de voornaamste delen van Gelderland.	Op nieuws verbeterd door Caspar Specht, l'Utrecht, in het opgegeven jaar. fol.	De verbeteringen van Caspar Specht zijn niet noemenswaard, hoewel zijn blad niet letterlijk naar een ander gevolgd is.
42a		Kaart van 't Graafschap Holland, — alsmede van de Heerlijkheit Utrecht,	Amst. R. en J. Ottens, fol. zonder jaar. Daarenboven staat hier, aan	Het blad <i>schijnt</i> hetzelfde te zijn als het voorgaande, hoewel het ter zijde aan-

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
		en het grootste gedeelte van Gelderlandt.	den bovenraad nog eens C. Specht, als uitgever.	gebragte kaartje van Texel en Vlieland van dat op no. 42 verschilt. — De naam van Specht die hier aan den bovenrand is, komt op den vorigen niet daar, maar ter zijde voor. Het is mij niet duidelijk hoe de uitgave dezer 2 bladen onderling zich hebben toegedragen. Ot t e n s toch is later dan Specht, en heeft nog tot in 1741 deze kaart uitgegeven. (Zie het volg. blad).
42b		Dezelfde kaart, maar met verschil in de kleuring (*).		
43		Generale kaart van Zuijd-Holland, Utrecht en het meerder deel van Gelderland.	Amst. bij R. en J. Ottens. 4to oblongo. Zonder jaar.	Uit een Zak-Atlas, door hun uitgegeven.
43*	(1725)	Utrecht.	Zonder vermelding van Maker.	Uitgegeven in het Tooneel der vereenigde Nederlanden van H a l m a, 1725 in voc. Utrecht, waarvoor deze

(* Dezelve is door Ottens gebruikt geworden om de dijkbreuken en daardoor veroorzaakte overstromingen van den jare 1726 af te beelden, welke *Utrechts* westelijk gedeelte zoo zeer teisterden, dat de wateren der Lek, Bodegraven, Uithoorn en Abkoude bereikten. — Ook voor de Geldersche en Hollandsche dijkbreuken van de jaren 1740 en 1741 is deze kaart later gebruikt geworden.

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, marker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
44	(1728)	Tabula Comitatus Hollandiae, — cui adjuncta est Prov. Ultrajectina et maxima pars Geldriae.	Is ook gebruikt door T i r i o n , in den Tegenw. St. der Prov. Utrecht, I. D. 1758.	kaart gesneden is blijkens de aanwijzing in den rand (II. deel, fol. 272). zeer goed gegraveerd, doch hoewel een heel veel beslaande, mist zij de volledigheid in no. 24 vervat. De Bisschop naast het provinciale wapen staande maakt het goed gesneden vignet uit. folio.
45	1733	Tabula Comitatus Hollandiae, cum ipsius confiniis, Domini nimirum Ultrajectini, nec non Geldriae et Frieslandiae, geographice tradita.	Summo studio delineavit et acri incidit M a t t h. S e u t t e r , S. Caes. Maj. Geographus Aug(ustanus). Augsburg. folio. (De Atlas van S. is van het aangegeven jaar).	Dit bijzonder vlijtig teekenen (<i>s. studio delin.</i>) bepaalt zich tot een zeer getrouw kopiëren van no. 42a. Het is, zoo veel ik weet, de derde buitenlandsche, de eerste Duitsche, die er van het Sticht verscheen, (want no. 1. wil ik hier niet mede gerekend hebben), doch hij verwierf schielijk navolging. Zie het volg. blad.
			Curis Romanianorum hereditum, Norib. 1733. c. priv. S. Caes. Maj. folio.	Alhoewel voor de Provincie Utr. alleen de schaal niet grooter is dan bij no. 44, is deze kaart, voor eene buitenlandsche en in vergelijking van de voorgaande, naauwkeurig, en,

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
				in de oudste en minst afgedrukte Exx., net en zuiver bewerkt. Op de latere, flauwe Exx., is het Keizerlijke Privilegie niet meer te vinden. Later hebben de erven van Homann op haane nieuwere kaart van Holland (1791), Utrecht geene plaats meer ingeruimd. Doch veigelijk hier onder, no. 50.
38c	(1737)	Hetzelfde blad als no. 38a met verschil in de kleuring. (*)		
46	(1742)	Nieuwe kaart der Prov. van Holland. (Met U. op één blad).	Klein folio Amst. ten dezen jare. Dezelve toch is door I s. Tirion ge-	

(*) Het is namelijk in, of even na het aangegeven jaar gebruikt geworden, even als met 38b het geval was, voor gekleurde ontwerpen van kunst-inundatiën, waarvan er onder het blad de 4 volgende in handschrift eigenhandig opgegeven worden door J. P. Prevost.

1°. Een geprojecteerde waterlinie tot dekking van de Prov. Holland, ingevolge eene memorie aan H. Ed. Mog. overgegeven, d. 22 Januarij 1731, sub. litt. B.

2°. Eene andere waterlinie meest door het Stigt van Utrecht, ingevolge een verbael van d. 24 Januarij 1671; sub litt. A.

3°. De verandering te maken in de Hollandsche waterlinie, ingevolge het verbael van d. 26 Julij tot d. 14 Augustus 1737. sub litt. D.

4°. Het aloude geconcepioneerde waterlinie, ingevolge een verbael van d. 24 Januarij 1671, sub litt. A. alsmede ingevolge een Memorie van Inspectie gedaan in de maand Julij 1731, sub litt. C.

(was geteekend:) J. P. Prevost.

Men zal bemerken dat sub no. 2, hier afgeteekend is een project, hetgeen reeds op onze kaart no. 38b is voorgekomen. — Jan Ph. Prevost was een kaartteekenaar van den jare 1732. Zie J. S mits, Jz. Verh. over den Zuid-Holl. Waard, Dordr. 1822. bl. 66.

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
47		Dezelfde kaart, als no. 43*, verkleind.	plaatst voor aan het IV. Deel van d. Tegenw. St. d. Ver. Ned (het I. van Holland). In 4to oblongo. voor een Zak-Atlas, te Amsterdam bij Hendrik de Leth, omstreeks 1760, bij raming; doch de tekst is na 1788 uitgegeven. (zie bl. 94).	
48 en 49	(1772)	Nieuwe kaart van de kwartieren van Eemland en 't Overkwartier in 't Sticht van Utrecht; — en van het Nederkwartier en het kwartier van Montfoort des Stichts van U.	Amst. Is. Tj-ri on, kl. folio. Uit den Teg. St. der Ver. Ned. XII. Dl. (of van de Prov. Utr zde Dl). ten dezen jare verschenen.	Deze kaarten zijn beide oorspronkelijk. Nog nooit was de Prov. U. op die wijze in twee bladen gegeven. Ook munten ze boven alle de voorgaande uit in netheid van bewerking.
50	1787	Carte von Utrecht.	Entworfen von F. L. G ü s s e f e l d. Nürnbn. Homann. Erben. 1787. m. Röm. Kaiserl. Freijheit. fol.	Geheel verschillend van no. 45. Ook in eene andere, betere, hoewel daarom nog niet de beste, wijze van bergen (den Amersf. berg, het hooge Gooij, de Koningstafel enz.) te teekenen. Met de Veenen in het Z. O. welke bij ons sedert no. 29 bereids verdwenen waren, als ten Z. uitgeveend en meer Noordwaarts ontgonnen, heeft

Nummer der Kaart.	Jaartal.	T I T E L.	Bewerking, maker, formaat, aantal bladen.	Uitvoerige aanmerkingen.
38D		Hetzelfde blad als no. 38a met verschil in de kleuring (*).		men niet geweten hoe te handelen. Ze staan er op met en benevens de later in die streken opgekome dorpe, gehuchten en heerenhuizen.

(*) Het is trouwens ten derde maal, en even als no. 38b en 38c, gebezigt voor inundatie-ontwerpen. Men ziet er tweecërlei geteekende linie van inundatiën, die tot versterking der Provinciën Utrecht en Holland dienen moesten. De eene langs de zogenoemde Geldersche vallei; de andere, Zuidwaarts langs de grenzen van U. en H., voorts, Noordwaarts op, van Kamerijk op Nieuwersluis aan, en verder den loop der Vecht tot deszelfs uitloop. De inundatie van de Geldersche vallei verschilt van de voorgaande, door het aanleggen van een' dijk van de Ginkelsche Veenen af, langs een deel der Luntersche en Aschatte becken, beoosten Amersfoort tot aan Keulhorst toe. Deze dijk konde toch ook wel een versterkingslinie zijn, dewijl er verschillende versterkingspunten op zijn bijgeteekend, welke met uitzondering van het laatst te noemen, op geene vroegere kaarten zijn afgebeeld. Er zijn er die Holland dekten, als de forten *Kruipin* en *Oranje* bij Woerden, het laatstgenoemde in 1748 aangelegd; het nieuwe fort in 1786 beoosten den Emminkhuizer berg aangelegd, en de werken aan de Grebbe. De gemelde, 't zij dijk, 't zij versterkingslinie is onzens wetens slechts ten deele, aan het zuidelijkst einde, eene linie, de Grebbesche linie geheeten, geworden.

(Het vervolg in een volgend nummer).